

KONKURRANSEGRUNNLAGETS DEL II - ENTREPRISER NS 8405

Generelle kontraktsbestemmelser

Spesielle kontraktsbestemmelser

Vedlegg:

- Mal for avtaledokument
- Garantierklæring
- Garantierklæring for forskudd
- Forsikringsattest – tingsforsikring
- Forsikringsattest – ansvarsforsikring
- Varslings skjemaer

Ovennevnte dokumenter er kun ment som en orientering til tilbyderne, og skal således ikke fylles ut ifm tilbudsinnleveringen.

INNHALDSFORTEGNELSE

1 Generelle kontraktsbestemmelser	3
2 Definisjoner (NS 8405 punkt 2).....	3
3 Partenes representanter (NS 8405 punkt 6)	3
4 Varsler og krav (NS 8405 punkt 8)	3
5 Sikkerhetsstillelse (NS 8405 punkt 9)	4
6 Forsikring (NS 8405 punkt 10).....	4
7 Kontaktstridig utførelse og skader på kontraktarbeidet i byggetiden (NS 8405 punkt 11.2)	4
8 Forhold på byggeplassen (NS 8405 punkt 12.1)	4
9 Miljøkrav	8
10 Etsiske krav	9
11 Byggherrens rett til å føre kontroll (NS 8405 punkt 14.1).....	12
12 Bruk av underentreprenør (NS 8405 punkt 15).....	13
13 Tiltransport. Byggeplasseadministrasjon og fremdriftskontroll av sideentrepriser (NS 8405 punkt 16)	14
14 Retten til å pålegge endringer (NS 8405 punkt 22.1).....	15
15 Entreprenørens varsel om vederlagsjustering (NS 8405 punkt 25.3)	15
16 Partsuenighet (NS 8405 punkt 26)	16
17 Indeksregulering (NS 8405 punkt 27.1)	16
18 Overtakelse (NS 8405 punkt 32)	17
19 Prøvedrift (tillegg til NS 8405).....	17
20 Sluttoppgjør (NS 8405 punkt 33)	17
21 Dagmulkt ved forsinkelse (NS 8405 punkt 34).....	17
22 Utbedring (NS 8405 punkt 36.2)	18
23 Bruk av dokumenter / Prosjektrelaterte opplysninger (tillegg til NS 8405 punkt 41)	18
24 Forsvarsbyggs etiske krav og retningslinjer.....	18
25 Oppdrag underlagt sikkerhetsrestriksjoner	18
26 NATO-arbeider (gjelder kun der dette er uttrykkelig presisert)	19
27 Mislighold – konsekvens for senere konkurranser (tillegg til NS 8405).....	19
28 Tvister (NS 8405 punkt 43).....	19
SPESIELLE KONTRAKTSBESTEMMELSER	20
1 Spesielle kontraktsbestemmelser for miljø	20
VEDLEGG	21

GENERELLE KONTRAKTSBESTEMMELSER

1 Generelle kontraktsbestemmelser

Som generelle kontraktsbestemmelser gjelder NS 8405 Norsk bygge- og anleggskontrakt 2. utgave av oktober 2008, med de presiseringer og endringer som fremkommer nedenfor.

Presiseringer og endringer til NS 8405 er angitt i kronologisk rekkefølge med henvisninger til aktuell bestemmelse i standarden.

Som avtaledokument benyttes Forsvarsbyggs egen blankett. Mal for avtaledokumentet er vedlagt.

2 Definisjoner (NS 8405 punkt 2)

Følgende tilføyelse gjøres i NS 8405 punkt 2.2, definisjon av begrepet «byggherre»:

Forsvarsbygg er byggherre. Byggherrens oppdragsgivere, leietakere og brukere regnes som tredjemenn i relasjon til denne kontrakt. Det er derfor ingen identifikasjon mellom byggherren og disse.

Følgende tilføyelse gjøres i NS 8405 punkt 2.3, definisjon av begrepet «dag»:

Ender en frist på en lørdag, helligdag eller høytidsdag, forlenges fristen til nærmest følgende virkedag.

Følgende tilføyelse gjøres i NS 8405 punkt 2.10, definisjon av begrepet «underentreprenør»:

Med underentreprenør menes alle entreprenører i ledd under Entreprenøren. Bemanningsforetak og produksjonsbedrifter som leier ut personell sidestilles med underentreprenør, og anses som en del av leverandørkjeden.

Følgende tilføyelse gjøres til NS 8405 punkt. 2:

«Tekniske anlegg» omfatter også tekniske installasjoner. «Tekniske bygningsinstallasjoner» omfatter både tekniske anlegg og installasjoner.

3 Partenes representanter (NS 8405 punkt 6)

Prosjektleder er byggherrens representant, jf. NS 8405 punkt 6.

Byggherrens oppdragsgiver, leietaker og bruker kan ikke påføre byggherren forpliktelser uten særlig fullmakt.

Med mindre annet er avtalt, skal all kommunikasjon mellom representantene, og øvrig nøkkelpersonell i prosjektet, foregå på norsk.

4 Varsler og krav (NS 8405 punkt 8)

NS 8405 punkt 8 første ledd gis følgende tillegg: Forsvarsbygg har utarbeidet skjema - «Entreprenørens skjema» - til bruk ved fremsettelse av varsel og krav. Skjemaet er vedlagt konkurransegrunnlagets del II, og kan lastes ned elektronisk fra <https://www.forsvarsbygg.no/no/om-oss/for-leverandorer/kontraksbestemmelser/>.

NS 8405 punkt 8 tredje ledd kommer ikke til anvendelse på krav som fremsettes for første gang i eller i forbindelse med sluttoppgjøret. Tilsvarende gjelder for forespørsler etter NS 8405 punkt 34.4.

5 Sikkerhetsstillelse (NS 8405 punkt 9)

5.1 Generelle bestemmelser (NS 8405 punkt 9.1)

Byggherren stiller ikke sikkerhet.

Entreprenørens sikkerhetsstillelse i henhold til NS 8405 punkt 9 skal innen 14 dager dokumenteres ved utfylling av vedlagte formular – Garantierklæring, med mindre annet følger av punkt 5.2 nedenfor.

5.2 Entreprenørens sikkerhetsstillelse (NS 8405 punkt 9.2)

Når kontraktssummen ikke overstiger NOK 1 000 000,- plikter entreprenøren ikke å stille sikkerhet.

5.3 Byggherrens sikkerhetsstillelse / Reduksjon av sikkerhet (NS 8405 punkt 9.3 og 9.4)

Byggherren stiller ikke sikkerhet.

6 Forsikring (NS 8405 punkt 10)

6.1 Entreprenørens plikt til å holde kontraktarbeidet forsikret (NS 8405 punkt 10.1)

Forsikringen skal opprettholdes inntil alle arbeider vedrørende hele bygget, anlegget og/eller prosjektet er overtatt av byggherren.

6.2 Kontroll (NS 8405 punkt 10.3)

Entreprenørens forsikringer i henhold til NS 8405 punkt 10 skal innen 14 dager etter kontraktsinngåelse dokumenteres ved utfylling av vedlagte formularer; Forsikringsattest tingsforsikring og Forsikringsattest ansvarsforsikring.

Byggherren plikter ikke å betale avdrag før han har mottatt nevnte attester.

6.3 Forsikring ved ombyggingsarbeider (NS 8405 punkt 10.4)

Byggherren tegner ikke forsikring.

7 Kontaktstridig utførelse og skader på kontraktarbeidet i byggetiden (NS 8405 punkt 11.2)

Byggherren skal sette en rimelig frist for entreprenørens utbedring. Dersom fristen oversittes, gjelder NS 8405 punkt 36.3 tilsvarende.

8 Forhold på byggeplassen (NS 8405 punkt 12.1)

8.1 Lover og forskrifter og vedtak (tillegg til NS 8405 punkt 12.1)

Forholdet til plan- og bygningsloven

Entreprenøren skal ha ansvarsrett for den oppgaven og den del av tiltaket kontrakten omfatter i tiltaksklassen som prosjektet/tiltaket krever. Entreprenøren plikter å bidra til at erklæring om ansvarsrett blir sendt så snart som mulig etter at kontrakten er inngått.

Manglende ansvarsrett betraktes som et vesentlig kontraktsbrudd som gir byggherren rett til å heve kontrakten, og gjøre erstatningskrav gjeldende etter reglene i NS 8405 punkt 39.4. Før heving kan finnes sted, må byggherren ha gitt entreprenøren en rimelig frist for å rette forholdet.

Entreprenøren plikter likeledes å bistå ansvarlig søker i forbindelse med nødvendige søknader og tillatelser etter plan- og bygningsloven.

Forholdet til fredet, vernet eller verneverdig EBA

Fysiske inngrep eller endringer i fredet, vernet eller verneverdig eiendom, bygg og anlegg (EBA), skal ikke forekomme uten etter skriftlig avtale med Forsvarsbygg. Forsvarsbygg avklarer med relevant myndighet før eventuelle klarering blir gitt.

8.2 Bytte av nøkkelpersonell (tillegg til NS 8405 punkt 12.2)

Entreprenøren kan ikke uten byggherrens skriftlige samtykke skifte ut sin prosjektleder, anleggsleder eller personer som ble evaluert i forbindelse med tildeling av kontrakten eller avtalt som erstatning for slik person. Byggherren skal svare innen rimelig tid etter han har mottatt forespørsel om samtykke. Byggherren kan bare nekte å gi samtykke dersom han har saklig grunn. Ved bytte av personell kan byggherren i rimelig utstrekning kreve kostnadsfri overlapping.

Dersom slikt personell, uten skriftlig samtykke skiftes ut, på tross av at byggherren har saklig grunn til å nekte, betales en dagmulkt på NOK 10.000 per dag. Dette gjelder ikke dersom forholdet rettes innen en rimelig frist fastsatt av byggherren. Dagmulkt påløper uansett ikke der byggherren har unnlatt å påberope seg kontraktsbrudd uten ugrunnet opphold etter at han ble kjent med personsiftet.

Samlet dagmulksansvar etter denne bestemmelse er begrenset til 10% av kontraktssummen, maksimalt NOK 300.000. Dagmulkten skal betales i tillegg til eventuell dagmulkt etter andre bestemmelser.

8.3 Sikkerhet, helse og arbeidsmiljø (tillegg til NS 8405 punkt 12)

Entreprenøren, herunder dennes ansatte og annet personell den er ansvarlig for, skal følge den til enhver tid gjeldende arbeidsmiljølov med tilhørende forskrifter, byggherrens SHA-plan og byggherrens eller koordinatorens anvisning. Dette gjelder også personer som deltar i kontraktsarbeidet i egenskap av eget enkeltpersonforetak. I konkurransegrunnlaget del III-B1 påligger det entreprenøren en rekke plikter til å ivareta kravene knyttet til sikkerhet, helse og arbeidsmiljø. Ved brudd på disse pliktene har byggherren rett til å stanse arbeidene dersom han anser det nødvendig.

Personell som ikke følger SHA-bestemmelsene som gjelder for oppdraget, eller som er påvirket av rusmidler på bygge- og anleggsplassen, vil bli bortvist. Byggherren bestemmer lengden på bortvisningen.

Ved tilfeller der entreprenørens personell bryter krav til bruk av verneutstyr, gis vedkommende advarsel ved første tilfelle. Ved andre gangs tilfelle kan vedkommende bli bortvist. Byggherren bestemmer lengden på bortvisningen.

Byggherren kan videre, ved grove eller gjentatte overtredelser, kreve dagmulkt dersom deres plikter under dette punktet misligholdes og forholdet ikke blir rettet innen en rimelig frist gitt ved skriftlig varsel fra byggherren. Dagmulkten løper fra fristens utløp til forholdets opphør. Dagmulkten per virkedag skal utgjøre én promille av kontraktssummen, men ikke mindre enn NOK 1.500. Dagmulkten skal betales i tillegg til eventuell dagmulkt for forsinkelse.

Unnlattelse av å rette forholdet innen fristens utløp anses som vesentlig mislighold og kan påberopes av byggherren som grunnlag for heving. Der slikt mislighold består i stadige brudd på pliktene, kan byggherren heve selv om entreprenøren retter forholdene. Byggherren kan på samme måte kreve at entreprenøren skifter ut underentreprenøren.

Eventuelle brudd på regelverket forårsaket av entreprenøren, dennes ansatte eller annet personell den er ansvarlig for, skal ikke under noen omstendighet påføre byggherren omkostninger.

Alle avtaler entreprenøren inngår for utføring av arbeid under denne kontrakten skal inneholde tilsvarende bestemmelser.

For mislighold av plikter etter dette punktet, der forholdet ikke kan rettes, påløper en bot på NOK 10.000 per mislighold.

8.4 Rapporteringsplikt til Brukerdialog Utland

Kontrakt gitt til utenlandsk entreprenør eller underentreprenør, og alle arbeidstakere på slik kontrakt, skal rapporteres til Brukerdialog Utland i henhold til skatteforvaltningsloven § 7-6.

Entreprenøren er ansvarlig for at slik rapportering skjer i hele kontraktskjeden. Entreprenøren skal på forespørsel dokumentere at rapporteringsplikten er oppfylt ved kopi av innmeldingsskjema eller kvittering fra Altinn.

Eventuelt ansvar for skatter eller avgifter, gebyrer eller tvangsmulkt ilagt byggherren som følge av at entreprenøren ikke har overholdt sine forpliktelser etter dette punktet er entreprenørens ansvar og skal betales av ham.

8.5 Krav om bruk av fast ansatte

Ved utførelsen av kontraktsarbeidet skal minst 80 % av arbeidet utføres av fast ansatte i minst 80 % stilling, uavhengig av om arbeidere er ansatt hos entreprenøren eller eventuelle underentreprenører. Byggherren kan gjøre unntak fra kravet, for eksempel der midlertidig ansatte erstatter fast ansatte som er fraværende i forbindelse med foreldrepermisjon, sykdom eller lignende.

Entreprenøren skal etter kontraktsinngåelsen redegjøre for hvordan kravet vil bli oppfylt, samt jevnlig oversende bemanningsplaner og rapporter som viser oppfylleelsesgraden.

Ved brudd på ovennevnte plikter kan byggherren kreve at forholdet rettes innen rimelig tid. Dersom entreprenøren ikke retter forholdet, kan byggherren stanse arbeidene. Alvorlige eller gjentatte tilfeller kan anses som vesentlig mislighold, og kan påberopes av byggherren som grunnlag for heving av kontrakten.

Alle avtaler entreprenøren inngår for utføring av arbeid under denne kontrakten skal inneholde tilsvarende bestemmelser.

8.6 Krav om faglærte håndverkere

8.6.1 Plikt til bruk av faglærte

Ved utførelsen av kontraktsarbeidet skal minimum 40 % av arbeidede timer innenfor bygg- og anleggsganene samlet utføres av personer med fagbrev, svennebrev eller dokumentert fagopplæring i henhold til nasjonal fagopplæringslovgivning eller likeverdig utenlandsk fagutdanning, jf. opplæringslova § 3-4a. Med bygg- og anleggsganene menes de fag som omfattes av utdanningsprogrammene for bygg- og anleggsteknikk, elektro- og datateknologi, teknologi- og industrifag samt anleggsgartnerfaget. Kravet kan også oppfylles ved at arbeidede timer er utført av personer som er under systematisk opplæringen og er oppmeldt etter kravene i Praksiskandidatordningen, jf. opplæringslova § 3-5, eller etter tilsvarende ordning i annet EU/EØS-land. I enkeltpersonforetak uten ansatte gjelder ovenstående krav for eier. Det skal være minst én fagarbeider i alle bygg- og anleggsgan.

Entreprenøren skal etter kontraktsinngåelsen redegjøre for hvordan kravet vil bli oppfylt, samt jevnlig oversende bemanningsplaner og rapporter som viser oppfylleelsesgraden. Kravet kan oppfylles av entreprenøren eller en eller flere av hans underentreprenører.

8.6.2 Sanksjoner

Byggherren kan holde tilbake inntil 1 % av kontraktssummen dersom ovennevnte plikter misligholdes, eller det er grunn til å tro at slikt mislighold vil inntreffe, og forholdet ikke blir rettet innen en rimelig frist gitt ved skriftlig varsel fra byggherren. Dersom kravet ikke er oppfylt ved overtakelsen, kan vederlaget avkortes med et forholdsmessig prisavslag på inntil 1 % av kontraktssummen.

Ved vesentlig mislighold av pliktene i første og annet avsnitt, eller der det er grunn til å tro at slikt mislighold vil inntre, kan byggherren med rimelig varsel stanse arbeidene for entreprenørens regning og risiko eller heve kontrakten.

8.7 Lærlingeklausul

8.7.1 Plikt til bruk av lærling

Lærlinger skal delta i utførelsen av kontraktarbeidet. Kravet kan oppfylles av entreprenøren eller en eller flere av hans underentreprenører.

Arbeidstimene utført av en eller flere lærlinger (jf. opplæringslova § 4-1) skal utgjøre minimum 7 % av arbeidede timer i utførende fag på prosjektet regnet frem til overtakelse. Med utførende fag menes de fag som omfattes av utdanningsprogrammet for bygg- og anleggsteknikk, elektro- og datateknologi, teknologi- og industrifag samt anleggsgartnerfaget. Som lærling regnes også lærekandidat, praksisbrevkandidat (jf. opplæringslova § 3-5) og kandidat til fagbrev på jobb.

Kravet kan også oppfylles ved å benytte lærlinger etter tilsvarende ordning i annet EU/EØS- land og personer som er under systematisk opplæringen og er oppmeldt etter tilsvarende ordning som kravene i Praksiskandidatordningen, jf. opplæringslova § 3-5, i annet EU/EØS-land.

Utenlandske entreprenører kan oppfylle lærlingekravet ved å benytte lærlinger som er tilknyttet offentlig godkjent lærlingordning i Norge eller tilsvarende ordning i opprinnelseslandet. Dersom opprinnelseslandet ikke har en lærlingordning, kan kravet oppfylles ved å benytte praksiselev fra en opplæringsordning i opprinnelseslandet.

Entreprenøren skal ved oppstart sannsynliggjøre at kravene vil bli oppfylt, samt jevnlig oversende bemanningsplaner og rapporter som viser oppfylleelsesgraden.

Hvis ikke annet er avtalt, skal entreprenøren før oppstart på byggeplass levere en bemanningsplan hvor det synliggjøres hvor og når han planlegger å bruke lærlinger, samt navn og kontaktinformasjon til denne/disse. Byggherren skal varsles om eventuelle avvik fra planen. Entreprenøren skal oversende oversikt over antall lærlingetimer i god tid før overtakelsesforretning, jf. NS 8405 punkt 32.3. Timelister skal fremlegges på anmodning.

Prosentkravene overfor kan fravikes dersom arbeidene ikke er egnet for bruk av lærlinger ut fra arbeidets art og helse, miljø og sikkerhet, eller i de tilfeller som fremgår av forskrift om plikt til bruk av lærling i offentlige kontrakter av 17.12.2016 § 9. En beslutning om dette tas i samarbeid mellom entreprenøren og byggherren, men ved uenighet har byggherren ensidig rett til å avgjøre dette. Kravet gjelder heller ikke dersom entreprenøren kan dokumentere at det i rimelig omfang er annonsert etter lærlinger, og at en fylkeskommune eller annen relevant institusjon etter en konkret henvendelse fra entreprenøren, ikke har sett seg i stand til å formidle lærlinger.

8.7.2 Sanksjoner

Byggherren kan holde tilbake inntil 1 % av kontraktssummen dersom ovennevnte plikter misligholdes, eller det er grunn til å tro at slikt mislighold vil inntreffe, og forholdet ikke blir rettet innen en rimelig frist gitt ved skriftlig varsel fra byggherren.

Dersom kravet om 7%, jf. punkt 8.7.1 annet ledd, ikke er nådd ved overtakelse, ilegges en bot på 1 % av kontraktssummen. Boten reduseres forholdsmessig dersom arbeidstimene utført av lærlinger utgjør 6 % eller mer av arbeidstimene på prosjektet. Boten skal betales i tillegg til eventuell dagmulkt for forsinkelse og annen dagmulkt etter kontrakten.

8.8 Innleie av arbeidskraft

Innleie av arbeidskraft er kun lovlig i den utstrekning som fremgår av arbeidsmiljøloven av 17. juni 2005 nr. 62, herunder kravet om likebehandling i § 14-12a. Innleide arbeidstakere skal være ansatt med reell stillingsprosent minimum 80 % ved innleie etter arbeidsmiljøloven § 14-12. Dokumentasjon på at vilkårene er oppfylt skal på forespørsel oversendes byggherren.

Der byggherren påpeker brudd på bestemmelsene om innleie hos entreprenøren eller underentreprenøren skal entreprenøren sørge for å rette forholdet innen rimelig tid.

Dersom entreprenøren ikke retter forholdet kan byggherren stanse arbeidene. Alvorlige eller gjentatte tilfeller kan anses som vesentlig mislighold, og kan påberopes av byggherren som grunnlag for heving av kontrakten.

Alle avtaler entreprenøren inngår for utføring av arbeid under denne kontrakten skal inneholde tilsvarende bestemmelser.

9 Miljøkrav

9.1 Generelt

Entreprenøren plikter å oppfylle kontraktens miljøkrav, samt den til enhver tid gjeldene miljølovgivning. Entreprenøren skal arbeide aktivt for å minske klima- og miljøbelastningen ved oppfyllelse av avtalen.

Overordnede krav til ytre miljø fremkommer av del III-B2 Ytre miljø med tilhørende vedlegg Miljøoppfølgingsplan (MOP). Det kan fremkomme ytterligere miljøkrav i del III-A Oppdraget, del III-E2 Prosjekteringskrav for bygg og anlegg i Forsvarsbygg, funksjonsbeskrivelsen og/eller postbeskrivelsen. Det kan også fremkomme ytterligere kontraktsbestemmelser for miljø i dette dokumentet under Spesielle kontraktsbestemmelser.

9.2 Rapportering og kontraktsoppfølging

Entreprenøren skal ved oppstart sannsynliggjøre at miljøkravene vil bli oppfylt. Det fremkommer av krav til rapportering i MOP. Krav til kvartalsvis rapportering fremkommer av del III-D Administrative bestemmelser. Krav til sluttrapportering fremkommer av del III-C1 FDVU dokumentasjon,

Byggherren kan kreve at etterlevelse dokumenteres ved hjelp av et eller flere av følgende tiltak:

- Delta i oppfølgingsamtale(r) med byggherren.
- Kontroll eller revisjon for å bekrefte etterlevelse av miljøkravene.
- Fremvise relevant dokumentasjon ved forespørsel.

9.3 Unntak

Byggherren kan gi dispensasjon fra miljøbestemmelsene dersom entreprenøren kan dokumentere at de ikke kunne forutsatt hindringen ved tilbudstidspunktet, og at det ikke er praktisk mulig å oppfylle kravet. Entreprenøren skal sende skriftlig søknad om unntak. Det skal fremkomme hvilke(n) bestemmelse(r) det søkes om unntak fra, og oppgi hvorfor det ikke er mulig å oppfylle bestemmelsen.

Adgangen til å gi dispensasjon etter denne bestemmelsen gjelder ikke for bestemmelser angitt under Spesielle kontraktsbestemmelser.

9.4 Mislighold av miljøbestemmelser

Dersom entreprenøren ikke oppfyller ett eller flere av miljøkravene eller ikke leverer i henhold til tilbudet, kan byggherre kreve retting av forholdet. I perioden misligholdet pågår og frem til retting har skjedd kan byggherre kreve dagmulkt. Dagmulkten per hverdag skal utgjøre én promille av kontraktssummen, men ikke mindre enn NOK 1.500. Dagmulkten skal betales i tillegg til eventuell dagmulkt for forsinkelse.

Dersom entreprenøren oppnår økonomisk besparelse som følge av å ikke ha overholdt miljøkrav, kan byggherre kreve prisavslag. Prisavslag kommer i tillegg til dagmulkt.

Gjentatte eller grove brudd på miljøbestemmelser anses som vesentlig mislighold, og kan påberopes av byggherren som grunnlag for heving av kontrakten.

10 Etske krav

10.1 Ansattes rettigheter

10.1.1 ILOs kjernekonvensjoner

Entreprenøren skal etterleve følgende grunnleggende krav:

- a) Forbud mot barnarbeid (FNs barnekonvensjon artikkel 32, ILO-konvensjoner nr. 138 og 182): Barn har rett til å bli beskyttet mot økonomisk utnyttning i arbeid, og mot å utføre arbeid som kan svekke utdannings- og utviklingsmuligheter. Minstealderen må ikke i noe tilfelle være under 15 år (14 eller 16 år i visse land). Barn under 18 år skal ikke utføre arbeid som setter helse eller sikkerhet i fare, inkludert nattarbeid. Dersom det foregår slikt barnarbeid, skal det arbeides for snarlig utfasing. Det skal samtidig legges til rette for at barna gis mulighet til livsopphold og utdanning inntil barnet ikke lenger er i skolepliktig alder.
- b) Forbud mot tvangsarbeid/slavearbeid (ILO-konvensjoner nr. 29 og 105): Det skal ikke forekomme noen form for tvangsarbeid, slavearbeid eller ufrivillig arbeid. Arbeiderne må ikke levere depositum eller identitetspapirer til arbeidsgiver, og skal være fri til å avslutte arbeidsforholdet med rimelig oppsigelsestid.
- c) Forbud mot diskriminering (ILO-konvensjoner nr. 100 og 111): Det skal ikke forekomme noen diskriminering i arbeidslivet basert på etnisk tilhørighet, religion, alder, uførhet, kjønn, ekteskapsstatus, seksuell orientering, fagforeningsmedlemskap eller politisk tilhørighet.
- d) Organisasjonsfrihet og retten til kollektive forhandlinger (ILO-konvensjoner nr. 87 og 98): Arbeiderne skal uten unntak ha rett til å slutte seg til eller etablere fagforeninger etter eget valg, og å forhandle kollektivt. Dersom disse rettigheter er begrenset eller under utvikling, skal entreprenøren medvirke til at de ansatte får møte ledelsen for å diskutere lønns- og arbeidsvilkår uten at dette får negative konsekvenser for arbeiderne.

10.1.2 Krav om lønns- og arbeidsvilkår

Entreprenøren er ansvarlig for at egne ansatte og ansatte hos underentreprenører har lønns- og arbeidsvilkår minst i henhold til landsomfattende tariffavtale for den aktuelle bransje der dette finnes. Entreprenøren skal også overholde dette kravet for innehavere av enkeltpersonforetak. Med lønns- og arbeidsvilkår menes bestemmelser om minste arbeidstid, lønn, herunder overtidstillegg, skift- og turnustillegg og ulempetillegg, og dekning av utgifter til reise, kost og losji, i den grad slike bestemmelser følger av tariffavtalen.

En virksomhet sin interne tariffavtale, såkalt husavtale, eller andre avtaler om lønns- og arbeidsvilkår, er kun bindende i den grad den gir bedre lønns- og arbeidsvilkår enn det som følger av landsdekkende tariff.

Dersom arbeidstaker blir sendt på arbeid utenfor sitt hjemsted, skal arbeidsgiver dekke reisekostnader og sørge for kost og losji. Kostnadene skal dekkes i henhold til landsdekkende tariffavtale for bransjer der det finnes. Med hjemstedet menes det sted arbeidstaker har nærmest personlig tilknytning til. Ved vurdering av tilknytning skal det legges vesentlig vekt på fast bosted og hvor arbeidstaker har sine familiære bånd. Dersom det er tvilstilfeller angående arbeidstakers reelle hjemsted, har byggherren ensidig rett til å avgjøre dette.

Lønn og annen godtgjørelse til egne ansatte og ansatte hos underentreprenør skal utbetales til konto i bank.

Entreprenøren og eventuelle underentreprenører plikter å tegne obligatorisk tjenestepensjon for alle arbeidstakere som skal utføre arbeid for byggherren, jf. lov om obligatorisk tjenestepensjon av 21. desember 2005 nr. 124. Dette gjelder også utenlandske arbeidstakere.

Entreprenøren og eventuelle underentreprenører skal ha yrkesskadeforsikring for alle ansatte som skal utføre arbeid for byggherren. Yrkesskadeforsikringen skal oppfylle kravene i lov om yrkesskadeforsikring av 16. juni 1989 nr. 65.

Entreprenøren plikter på forespørsel å dokumentere lønns- og arbeidsvilkårene for egne arbeidstakere og arbeidstakere hos eventuelle underentreprenører. Enkelpersonforetak må også kunne dokumentere arbeidede timer på prosjektet. Opplysningene skal dokumenteres ved blant annet kopi av arbeidsavtale, lønnslipp, timelister og arbeidsgiverens bankutskrift.

Timelister skal vise klokkeslett for start og slutt på arbeidsdagen. Dokumentasjonen skal være på personnivå og det skal fremgå hvem den gjelder. Ovennevnte dokumentasjon skal sendes elektronisk til byggherren i redigerbart format (ikke PDF), og må være tilgjengelig hos entreprenøren eller underentreprenør i minst 6 måneder etter prosjektet er ferdigstilt.

10.2 Oppfølging

Entreprenøren skal påse at ansattes rettigheter i punkt 10.1 etterleves i egen virksomhet og hos den eller de underentreprenører som medvirker til oppfyllelse av kontrakten. På oppfordring fra byggherren skal dette dokumenteres ved:

- Egenrapportering, og/eller
- Oppfølgingssamtaler, og/eller
- En uavhengig parts kontroll av arbeidsforholdene, og/eller
- Tredjepartsertifisering som SA8000 eller tilsvarende.

Entreprenøren har bevisbyrden for at de varer og materialer som leveres ikke innebærer et brudd på punkt 10.1 ovenfor.

10.3 Brudd

Brudd på punkt 10.1 eller 10.2 innebærer mislighold av kontrakten. Ved slikt mislighold plikter entreprenøren å rette de påpekte manglene, uavhengig av kostnadene ved slik retting, innen en tidsfrist som byggherren bestemmer, så lenge fristen ikke er urimelig kort. Rettelsene skal dokumenteres skriftlig og på den måten byggherren bestemmer. Byggherren har rett til å holde tilbake deler av kontraktssummen, tilsvarende ca. to ganger besparelsen for entreprenøren, til det er dokumentert at forholdet er rettet.

Ved manglende utbedring vil det etter byggherrens skjønn kunne påløpe en bot på inntil 10 % av kontraktssummen per mislighold. Likeartede brudd anses som ett mislighold. Vesentlig mislighold av plikter som følger av punkt 10.1 eller 10.2 kan påberopes som grunnlag for heving, selv om entreprenøren retter forholdet. Dersom misligholdet har skjedd hos underentreprenør kan byggherren på samme måte kreve at entreprenøren skifter ut underentreprenøren. Dette skal skje uten omkostninger for byggherren. Entreprenøren blir videre ansvarlig for det tap som byggherren lider som følge av mangelen. Eventuell erstatning kommer i tillegg til ovennevnte bot.

Alle avtaler entreprenøren inngår for utføring av arbeid under denne kontrakten, skal inneholde tilsvarende bestemmelser som for punkt 10.1, 10.2 og 10.3.

10.4 Korrupsjonsforebygging

Entreprenøren plikter å arbeide for å forhindre korrupsjon i sin virksomhet. Entreprenøren må kunne vise til at de har iverksatt tiltak eller har systemer som skal forebygge korrupsjon og påvirkningshandel. Dette kan være etablering av internkontroll, utarbeidelse av etiske retningslinjer, opprettelse av varslingskanal og lignende, og som minimum går ut på å forebygge korrupsjon og påvirkningshandel.

10.5 Ivaretagelse av grunnleggende menneskerettigheter i leverandørkjeden

Dette kontraktskravet gjelder for entreprenører som faller inn under virkeområdet til åpenhetsloven, jf. åpenhetsloven § 2.

Entreprenøren skal under hele kontraktsperioden overholde punktene i dette kontraktsvilkåret for å ivareta åpenhetslovens krav til dokumentasjon, og gjennomføring og oppfølging av aktsomhetsvurderinger. Kontraktsvilkårene bygger på FNs veiledende prinsipper for næringsliv og menneskerettigheter og OECDs retningslinjer for ansvarlig næringsliv med aktsomhetsvurderinger som metode.

Dersom entreprenøren bruker underentreprenører for å oppfylle denne kontrakt, er entreprenøren forpliktet til å videreføre og bidra til etterlevelse av kravene i leverandørkjeden.

10.5.1 Retningslinjer og prosedyrer for aktsomhetsvurderinger

For å sikre etterlevelse av kravene i punkt 10.1.1 og 10.1.2 **Feil! Fant ikke referanseilden.**, samt for å forebygge og håndtere eventuelle avvik fra kravene, skal entreprenøren senest innen 6 måneder etter kontraktsinngåelse, ha retningslinjer og prosedyrer på plass for aktsomhetsvurdering.

Det betyr at entreprenøren skal kartlegge, forebygge, begrense og gjøre rede for hvordan de håndterer risiko for negativ påvirkning på kravene i punkt 10.1.1 og 10.1.2, og retter opp skade. I tråd med metoden for aktsomhetsvurderinger skal interessenter, særlig berørte rettighetshavere, involveres. Alvorligst risiko, uavhengig av hvor i leverandørkjeden risikoen er, prioriteres først.

Senest innen 6 måneder etter kontraktsinngåelse, skal entreprenøren ha:

- En eller flere offentlig tilgjengelige retningslinjer for ivaretagelse av grunnleggende menneskerettigheter i leverandørkjeden, vedtatt av styret. Innholdet skal som minimum omfatte en forpliktelse om å etterleve kravene i punkt 10.1.1 og 10.1.2 i egen virksomhet og i leverandørkjeden.
- En eller flere ansatte på ledelsesnivå som har ansvar for etterlevelse og rapportering om arbeidet med aktsomhetsvurderinger til styret.
- Prosedyrer for formidling og regelmessig oppfølging av retningslinjer og prosedyrer i egen virksomhet og i leverandørkjeden.
- Prosedyrer for å utføre regelmessige risikoanalyser i egen virksomhet og i leverandørkjeden. Det innebærer å kartlegge og vurdere risiko for brudd på kravene i punkt 10.1.1 og 10.1.2.
- Prosedyrer som beskriver hvilke tiltak entreprenøren vil iverksette for å stanse, forebygge eller redusere negativ påvirkning og skade på kravene i punkt 10.1.1 og 10.1.2.

Entreprenøren skal kunne vise til offentlig tilgjengelig informasjon om arbeidet med aktsomhetsvurderinger i egen virksomhet og i leverandørkjeden. Dette omfatter hvordan risiko for brudd på kravene i punkt 10.1.1 og 10.1.2, og eventuell skade i egen virksomhet og i leverandørkjeden, er håndtert.

Dersom entreprenøren har forårsaket, eller medvirket til skade, skal entreprenøren sørge for å rette opp skaden og yte erstatning til skadelidende.

10.5.2 Kontraktsoppfølging

Entreprenøren skal sikre at kravene i punkt 10.1.1 og **Feil! Fant ikke referanseilden.** samt 10.5.1 etterlevs i egen virksomhet og i leverandørkjeden. Dersom entreprenøren blir klar over forhold i strid med punkt 10.1.1, samt 10.5.1 i leverandørkjeden, skal entreprenøren rapportere dette til byggherren uten ugrunnet opphold.

Byggherren kan kreve at etterlevelse dokumenteres ved hjelp av et eller flere av følgende tiltak:

- Fremvise vedtatte retningslinjer og prosedyrer, jf. punkt 10.1.1 og 10.1.2.
- Fremvise en oversikt over produksjonseenheter i leverandørkjeden, inkludert kontaktopplysninger, for utvalgte produkter, og/eller komponenter og/eller råvarer. Byggherren angir hvilke produkter og hvilken del av leverandørkjeden.
- Fremvise gjennomført risikoanalyse, og rapportere om oppfølging og håndtering av funnene.
- Delta i oppfølgingssamtale(r) med byggherren og eventuelt andre relevante interessenter.
- Kontroll og revisjon av kravene i punkt 10.1.1 og 10.1.2 samt 10.5.1 hos entreprenøren og i leverandørkjeden.

Kontraktsoppfølgingen kan gjennomføres av byggherren eller av offentlig enhet som byggherren samarbeider med.

Byggherren forbeholder seg retten til å dele revisjonsrapportene med andre offentlige virksomheter, som vil omfattes av taushetsplikten.

10.5.3 Sanksjoner

Ved brudd på punkt 10.5.1, 10.5.2, eller om det foreligger mangler i dokumentasjonen, gjelder punkt 10.3 Brudd.

11 Byggherrens rett til å føre kontroll (NS 8405 punkt 14.1)

11.1 Innsynsrett og revisjon

Byggherren, eller den som er bemyndiget av byggherren, skal ha rett til innsyn i entreprenørens kvalitets-, internkontroll- (HMS) og miljøstyringssystem, og de deler av styringssystemet for øvrig og regnskap, som kan ha betydning for entreprenørens oppfyllelse av kontrakten.

Innsynsretten omfatter blant annet revisjon og verifikasjon, inklusive intervjuer, inspeksjon, kontroll og dokumentgjennomgåelse. Entreprenøren skal vederlagsfritt yte rimelig assistanse ved slikt innsyn. Innsynsretten er begrenset til tre år etter at siste betaling har funnet sted.

Entreprenøren skal sikre at byggherren har tilsvarende innsynsrett hos entreprenørens direkte og indirekte kontraktsmedhjelpere, med mindre leveransen har en klart underordnet betydning for entreprenørens evne til å oppfylle sine forpliktelser overfor byggherren.

11.2 Pliktig medlemskap i StartBANK

Entreprenøren skal ved kontraktsinngåelse fremlegge kopi av registreringsbevis fra StartBANK. Registreringsbeviset må ikke være eldre enn ett år.

Entreprenøren må opprettholde registrering og sørge for å oppdatere eller sende opplysninger som er nødvendig, i hele kontraktsperioden.

Entreprenøren skal gi StartBANK fullmakt til å innhente skatte- og avgifts informasjon (SKAV-info) i hele kontraktsperioden.

Personell fra virksomhet som ikke er registrert i StartBANK kan nektes adgang til byggeplass.

Punktet gjelder også for underentreprenører.

11.3 Skatte- og avgiftforpliktelser

11.3.1 Byggherrens rett til å innhente opplysninger fra skattemyndighetene

Før kontraktsinngåelse skal entreprenøren gi byggherren en fullmakt for innhenting av opplysninger om skatt og avgift (OSA), se vedlegg til Del I - Innbydelse. Tilsvarende gjelder for underentreprenør som benyttes for å oppfylle et kvalifikasjonskrav.

Fullmakten gir byggherren rett til, et ubegrenset antall ganger, å innhente taushetsbelagte opplysninger fra skattemyndighetene som er angitt i fullmakten. De rettigheter og plikter som fremgår av fullmakten, gjelder i 4 år fra signering av fullmakten. Fullmakten er generell for Forsvarsbygg, og opprettholdelse av fullmakten er vesentlig for kontraktsforholdet.

Fullmakt for innhenting av opplysninger om skatt og avgift (OSA) skal undertegnes av alle underentreprenører så tidlig som mulig, dog minimum 10 dager før oppstart av underentreprenørens arbeid med mindre annet skriftlig avtales med byggherren.

11.3.2 Plikt til å etterleve skatte- og avgiftslovgivningen

Entreprenøren skal til enhver tid etterleve Norges skatte- og avgiftslovgivning, herunder levere skattemeldinger og a-meldinger samt betale skatt og avgift i henhold til skatteforvaltningslovens frister. Det samme gjelder underentreprenører.

Byggherren kan under kontraksperioden kreve at Entreprenøren betaler utestående skatt eller avgift uten ugrunnet opphold. Dersom restansene gjelder en underentreprenør kan Byggherren kreve at Entreprenøren sørger for at underentreprenøren betaler det utestående uten ugrunnet opphold.

Brudd på ovennevnte plikter gir byggherren rett til å kreve at forholdet rettes opp, eller om nødvendig bytte ut underentreprenør, innen en rimelig frist gitt ved skriftlig varsel fra byggherren.

Vesentlig mislighold av ovennevnte plikter kan påberopes av byggherren som grunnlag for heving.

Alle avtaler entreprenør inngår for utføring av arbeid under denne kontrakten skal inneholde tilsvarende bestemmelse.

11.4 Pålegg om bruk av byggherrens system for registrering og oppfølging av entreprenører

Entreprenøren og eventuelle underentreprenører plikter å fylle ut byggherrens skjema for egenrapportering om lønns- og arbeidsvilkår. Skjemaet skal lastes opp i byggherrens system for registrering og oppfølging av entreprenører så tidlig som mulig og senest 15 virkedager før oppstart. Skjemaene er tilgjengelig på <https://forsvarsbygg.no/no/om-oss/for-leverandorer/kontraksbestemmelser/>.

Byggherren registrerer prosjektet i sitt system for registrering og oppfølging av entreprenører, og inviterer deretter entreprenøren til å registrere sine ansatte og eventuelle underentreprenører inn i prosjektet. Registrering av entreprenøren i systemet kan ta inntil to uker. Entreprenørens personell skal ikke gis adgang til bygge- og anleggsplass før entreprenøren har status som «godkjent» og personellet er forhåndsregistrert i systemet. Entreprenøren er ansvarlig for eventuelle forsinkelser og andre ulemper ved manglende adgang til bygge- og anleggsplass, med mindre innregistreringsprosessen tar mer enn 15 virkedager og dette ikke kan lastes entreprenøren. Entreprenøren må ta kontakt med byggherren ved behov for opplæring i systemet.

Dersom entreprenøren eller noen av hans underentreprenører har startet arbeider på bygge- og anleggsplass uten at entreprenøren eller underentreprenøren har status godkjent i systemet, kan byggherren ilegge entreprenøren en bot på kr 10 000 per entreprenør (virksomhet) dette gjelder.

Entreprenøren plikter å påse at alle arbeiderne registrerer seg inn og ut av bygge- og anleggsplassen i tråd med det til enhver tid gjeldende regelverk og rutiner på den aktuelle bygge- og anleggsplassen. Ved manglende inn-/utregistrering og/eller manglende forhåndsregistrering av personell i systemet, kan byggherren ilegge entreprenøren bot på kr 1 000 per dag og per person dette gjelder.

12 Bruk av underentreprenør (NS 8405 punkt 15)

12.1 Generelt (NS 8405 punkt 15.1)

Bestemmelsen utfylles av følgende tekst:

12.1.1 Plikter

Entreprenøren kan ikke ha flere enn to ledd underentreprenører i kjede under seg for utførelse av kontraktarbeider. Byggherren kan samtykke til flere ledd dersom det på grunn av uforutsette omstendigheter er nødvendig for å oppfylle kontrakten.

Entreprenøren skal til enhver tid ha en oversikt om hvem som er underentreprenør og kontaktopplysninger til disse tilgjengelig på byggeplassen.

Alle avtaler om underliggende entrepriseforhold skal inneholde likelydende bestemmelser om arbeidets utførelse, forhold på byggeplassen og utførelse ved underentreprise som i dette dokument.

Byggherrens nektelse av å godkjenne entreprenørens valg av underentreprenører eller kontraktsmedhjelpere etter dette punkt gir ikke entreprenøren rett til godtgjørelse for de merkostnader dette måtte påføre ham.

12.1.2 Sanksjoner

Brudd på ovennevnte plikter gir byggherren rett til å kreve at forholdet rettes opp, om nødvendig ved skifte av underentreprenør, innen en rimelig frist gitt ved skriftlig varsel fra byggherren.

Ved mislighold av ovennevnte plikter eller NS 8405 punkt 15, kan byggherren nekte den aktuelle underentreprenøren og dennes ansatte tilgang til byggeplassen.

Vesentlig mislighold av ovennevnte plikter kan påberopes av byggherren som grunnlag for heving.

Alle avtaler entreprenøren inngår for utføring av arbeid under denne kontrakten skal inneholde tilsvarende bestemmelser som for hele punkt 11.

12.2 Byggherrens inntreden i kontrakter med underentreprenører eller kontraktsmedhjelpere (tillegg til NS 8405 punkt 15)

Byggherren har rett til å tre inn i entreprenørens kontrakter med underentreprenører eller kontraktsmedhjelpere i de tilfeller hvor entreprenøren vesentlig misligholder nærværende kontrakt eller kontrakten med underentreprenør eller kontraktsmedhjelper, stanser sine betalinger, blir insolvent eller går konkurs.

Entreprenøren plikter å sikre byggherren denne rett ved å innta tilsvarende bestemmelser som ivaretar disse rettigheter i kontraktene med underentreprenører eller kontraktsmedhjelpere.

13 Tiltransport. Byggeplassadministrasjon og fremdriftskontroll av sideentrepriser (NS 8405 punkt 16)

13.1 Tiltransport til underentreprise (NS 8405 punkt 16.1)

I dette punkt har betegnelsene som benyttes nedenfor følgende mening:

K1 = Overtakende entreprise
K2 = Tiltransportert entreprise
K3 = K1 + K2 = Ny utvidet entreprise

Tiltransportreglene i NS 8405 punkt 16.1 gjelder med følgende endringer/presiseringer:

- a. NS 8405 punkt 16.1 andre, tredje, fjerde og siste ledd gjelder både der sideentrepriser transporteres og der byggherren etter kontraktsinngåelse utpeker en underentreprenør som entreprenøren er forpliktet til å inngå kontrakt med, jf. NS 8405 punkt 16.1 første ledd.
- b. NS 8405 punkt 16.1 tredje og fjerde ledd gjelder både for overtakende entreprenør og tiltransportert underentreprenør.
- c. At tiltransport til underentreprise anses som "en utvidelse av entreprenørens kontrakt" innebærer:
  1. Dagmulkt ved oversittelse av delfrist blir beregnet av kontraktssum for K1 eller K2 avhengig av hvilket arbeid som er forsinket.
  2. Den sluttfrist i K1 eller K2 som inntreer først, anses som en dagmulktbelagt delfrist. Den sluttfrist som inntreer sist, anses som ny sluttfrist i K3.
  3. Dagmulkten for oversittelse av sluttfrist i K3, blir beregnet av kontraktssum for K3.

4. Maksimal dagmulkt er 10 % av kontraktssum for K3.
  5. Kontraktssum for K3 er kontraktssum for K1 + kontraktssum for K2 + påslag for tiltransport.
  6. Overtagelse av K3 skjer ved sluttfrist i K3.
  7. Entreprenørens sikkerhetsstillelse etter NS 8405 punkt 9.2 må utvides til 10 % av kontraktssum for K3.
  8. Entreprenøren trer inn i byggherrens rettigheter og plikter overfor underentreprenøren, men skal likevel stille sikkerhet iht. NS 8405 punkt 9.1, 9.3 og 36.2. NS 8415 punkt 18.4 gjelder dessuten i forholdet mellom entreprenør og tiltransportert underentreprenør.
  9. I forholdet mellom entreprenøren og byggherren, blir entreprenøren identifisert med tiltransportert underentreprenør.
  10. Kontraktsvilkårene i K3 består av en kombinasjon av kontraktsvilkårene i K1 og K2, slik at de respektive kontraktsvilkår gjelder for den del av kontraksarbeidene i K3 som opprinnelig hørte til hhv K1 og K2, dog med de tilpasninger som følger av NS 8405 punkt 16 og dette punkt 10 i Generelle kontraksbestemmelser.
- d. Kontraktsvilkårene for den tiltransporterte underentreprise, som gjelder i forholdet mellom entreprenør og underentreprenør, er som K2, med de tilpasninger som følger av punkt 13.1 bokstav c nr 8 ovenfor.

13.2 Påslag (NS 8405 punkt 16.4)

Med mindre annet avtales gjelder følgende påslag:

Tiltransport:

Påslaget for tiltransporten skal være 10 % av tiltransportert entreprenørs endelige og totale vederlag eksklusiv merverdiavgift.

Byggeplassadministrasjon og fremdriftskontroll:

Påslag for administrert entreprise skal være 5 % av den administrerte entreprenørs endelige og totale vederlag eksklusiv merverdiavgift.

14 Retten til å pålegge endringer (NS 8405 punkt 22.1)

Dersom ikke annet fremkommer av konkurransegrunnlaget kan byggherren ikke pålegge entreprenøren endringer utover 25 % netto tillegg til kontraktssummen.

15 Entreprenørens varsel om vederlagsjustering (NS 8405 punkt 25.3)

Kravene om særskilt varsel og løpende underretting i NS 8405 punkt 25.3 andre ledd bokstav a og fjerde ledd, gjelder ikke for vederlagsjustering for kapitalytelser, rigging, drift og nedrigging.

Følgende standardiserte bestemmelser gjelder for vederlagsjustering for kapitalytelser, rigging, drift og nedrigging:

Regulering i uendret byggetid:

Hvis prisen på netto vederlagsjusteringer som følge av forhold beskrevet i NS 8405 punkt 25.2 ikke overstiger 10 % av kontraktssummen, gis det ingen kompensasjon.

Overstiger prisen på netto vederlagsjusteringer 10 % av kontraktssummen, gis det kompensasjon etter følgende formel:

$$\frac{0,5 A (B - 1,1 C)}{C}$$

A = avtalt pris på opprinnelig rigg- og driftskapittel eksklusiv mva.

B = kontraktsverdi på utført arbeid på tidspunktet for opprinnelig sluttfrist eksklusiv mva.

C = opprinnelig kontraktsbeløp (kontraktssum eksklusiv mva)

Ved utregning av kontraktsverdi av utført arbeid på tidspunktet for opprinnelig sluttfrist ekskl mva ("B" i formelen), skal det ikke tas hensyn til

- regulering av kontraktssummen pga. lønns- eller prisstigning,
- utbetaling av påslag pga. administrasjon av sideentreprenører eller tiltransport av entrepris-/leverandørkontrakter,
- avbestillingserstatning,
- utbetalt vederlagsjustering som er inkludert rigg og drift, og
- kompensasjon for økt rigg og drift i endret byggetid.

Reguleringsbeløp ifølge denne bestemmelse, lønns- og prisreguleres iht. avtalt indeks, regnet i måneder fra tilbudsdato til tyngdepunkt for produksjon i byggetiden.

Regulering i forlenget byggetid:

Har entreprenøren krav på fristforlengelse etter NS 8405 punkt 24.1, jf. punkt 24.5, skal vederlagsjustering for kapitallytelse, rigging, drift og nedrigging kompenseres etter følgende formel:

$$\frac{0,7 A (Z)}{Y}$$

A = avtalt pris på opprinnelig rigg- og driftskapittel eksklusiv mva.

Y = opprinnelig byggetid (med byggetid menes tiden fra oppstart byggeplass (dersom dato for dette er angitt i konkurransegrunnlaget gjelder denne, hvis ikke gjelder dato for første tilrigging på byggeplass) til overtakelsen.

Z = forlengelse utover opprinnelig byggetid.

Reguleringsbeløp ifølge denne bestemmelse, lønns- og prisreguleres iht. avtalt indeks, regnet i måneder fra tilbudsdato til tyngdepunkt for produksjon i byggetiden.

Dersom fristforlengelse kun er gitt for deler av arbeidene, skal A reduseres forholdsmessig.

16 Partsuenighet (NS 8405 punkt 26)

16.1 Utførelsesplikt ved uenighet (NS 8405 punkt 26.1)

Byggherren stiller ikke sikkerhet

16.2 Midlertidig tvisteløsning (NS 8405 punkt 26.2)

NS 8405 punkt 26.2 utgår.

16.3 Entreprenørens søksmål (NS 8405 punkt 26.3)

NS 8405 punkt 26.3 bokstav a) utgår.

17 Indeksregulering (NS 8405 punkt 27.1)

NS 8405 punkt 27.1 første ledd gis følgende tillegg:

Er ikke annen indeks uttrykkelig angitt i kontraktsdokumentene, gjelder SSBs indeks «Boligblokk i alt».

18 Overtakelse (NS 8405 punkt 32)

18.1 Forberedelse til overtakelsesforretning (NS 8405 punkt 32.2)

NS 8405 punkt 32.2 første ledd får følgende tilføyelse: Vedlagt innkalling til overtakelsesforretning skal følge et dokument hvor det fremgår at entreprenøren har sluttbefart egne arbeider og hvilke mangler han noterte seg på befaringen.

NS 8405 punkt 32.2 får nytt tredje ledd: For tekniske bygningsinstallasjoner skal entreprenøren, i samarbeid med byggherren og de øvrige leverandører, igangsette den tekniske installasjonen og forestå de kontraktsmessige prøver og innreguleringer mv. inntil kontraktsarbeidet fungerer tilfredsstillende. Entreprenøren skal holde alle instrumenter, apparater og alt materiell, samt nødvendig kyndig mannskap, for å gjennomføre funksjonsprøvingen. Dokumentasjon fra funksjonsprøvingen skal utarbeides og overleveres i henhold til byggherrens nærmere fastlagte spesifikasjon og prosedyrer. Så snart disse funksjonsprøver er ferdig, skal entreprenøren gi skriftlig melding til byggherren om dette.

Etter at entreprenøren har sendt innkalling til overtakelsesforretning, jf. NS 8405 punkt 32.2, og før avholdelse av overtakelsesforretning jf. NS 8405 punkt 32.3, skal det avholdes en ferdigbefaring der det kontrolleres at arbeid er utført i henhold til kontrakt. Byggherren innkaller til ferdigbefaring.

18.2 Overtakelsesforretning (NS 8405 punkt 32.3)

NS 8405 punkt 32.3 første ledd får følgende tillegg: På overtagelsesforretningen skal entreprenøren overlevere listen over de mangler han noterte seg på sluttbefaringen av egne arbeider, jf. punkt 18.1 ovenfor, med kvittering for at manglene har blitt utbedret.

19 Prøvedrift (tillegg til NS 8405)

Det fremgår av konkurransegrunnlaget del III A om det er avtalt prøve driftsperiode for alle (eventuelt noen av) de tekniske bygningsinstallasjonene som entreprenøren leverer.

Dersom prøve drift er avtalt gjelder NS 6450 Idriftsetting og prøve drift av tekniske bygningsinstallasjoner 1. utgave av mars 2016 for prøve driftsperioden. Oppstart av prøve driftsperioden skjer etter overtagelse av kontraktarbeidet, jf. NS 8405 punkt 32.3, så fremt vilkårene i NS 6450 punkt 6.4 er oppfylt fra entreprenørens side.

Det fremgår av konkurransegrunnlaget del III A hvordan innestående beløp skal faktureres i avtaler med prøve drift.

20 Sluttoppgjør (NS 8405 punkt 33)

20.1 Betaling av slutfaktura. Innsigelser og krav (NS 8405 punkt 33.2)

Fristen i NS 8405 punkt 33.2 første ledd første punktum begynner først å løpe når byggherren har mottatt endelig versjon av både slutfaktura og sluttoppstilling, begge oppsatt iht. NS 8405 punkt 33.1 og vedlagt komplett kontraktsmessig underlag og dokumentasjon. Fristen skal aldri være kortere enn fire måneder fra overtakelsen.

21 Dagmulkt ved forsinkelse (NS 8405 punkt 34)

21.1 Dagmulktbelagte frister (NS 8405 punkt 34.1)

I tillegg til sluttfristen er følgende frister dagmulktbelagte:

- a) entreprenørens frist til å utarbeide og fremlegge fremdriftsplan etter NS 8405 punkt 18.1,
- b) frist for igangsetting av arbeid på byggeplass,
- c) frist for levering av FDVU-dokumentasjon, samt
- d) frister som er oppgitt som dagmulktbelagte andre steder i kontraktsdokumentene.

21.2 Dagmulkens størrelse (NS 8405 punkt 34.3)

Dagmulkt ved overskridelse av fristene i dette dokumentets punkt 21.1 bokstav a, b og c er NOK 1.500 per hverdag.

21.3 Varslingsplikt (NS 8405 punkt 34.4)

Ved forespørsel som fremsettes for første gang i eller i forbindelse med sluttoppgjøret, plikter byggherren kun å svare innen fristen i NS 8405 punkt 33.2.

22 Utbedring (NS 8405 punkt 36.2)

Byggherren stiller ikke sikkerhet for mulige vederlagskrav.

Utbedringsarbeider skal utføres etter avtale og i forståelse med byggherren. Dersom hensynet til byggherrens bruk av kontraktsarbeidet, herunder hans leietakers bruk, gjør det nødvendig å utføre arbeidet utenfor ordinær arbeidstid, plikter entreprenøren å gjøre dette uten overtidsgodtgjørelse.

23 Bruk av dokumenter / Prosjektrelaterte opplysninger (tillegg til NS 8405 punkt 41)

Entreprenøren forplikter seg til ikke å offentliggjøre noen form for prosjektrelatert informasjon uten på forhånd å ha innhentet skriftlig godkjenning fra byggherren.

24 Forsvarsbyggs etiske krav og retningslinjer

Entreprenøren plikter å gjøre seg kjent med og overholde de etiske krav og retningslinjer som gjelder for Forsvarsbygg. De etiske kravene og retningslinjene kan leses på www.forsvarsbygg.no.

25 Oppdrag underlagt sikkerhetsrestriksjoner

Ref. Del III-D – Administrative bestemmelser

Dersom oppdraget innebærer at entreprenøren får tilgang til eller tilvirker skjermingsverdig informasjon, eller får tilgang til et skjermingsverdig objekt eller infrastruktur, plikter entreprenøren å ivareta krav gitt i, eller i medhold av, lov om nasjonal sikkerhet av 1. juni 2018 nr. 24 (sikkerhetsloven) med forskrifter.

Entreprenøren er ansvarlig for å påse at sikkerhetsbestemmelser etterleves i egen virksomhet og hos underentreprenør som medvirker i anskaffelsen. Overtredelse av sikkerhetskrav vil kunne anses som vesentlig mislighold av entreprenørens kontraktsforpliktelser.

Entreprenøren må selv dekke utgifter til å oppfylle krav som følger av sikkerhetsloven med forskrifter, hvis ikke noe annet følger av avtalen, sikkerhetsavtalen eller forskrift (se forskrift om sikkerhetsklarering og annen klarering av 20. desember 2018 (klareringsforskriften) § 31).

Forsvarsbygg har etter sikkerhetsloven § 4-1 annet ledd et ansvar for å påse at entreprenøren har tilstrekkelig risiko- og sikkerhetsforståelse. Det innebærer at Forsvarsbygg som ledd i oppfølgingen av at

entreprenøren oppfyller sine kontraktsforpliktelser vil kunne kontrollere at kravet til forsvarlig sikkerhetsnivå er oppfylt. Entreprenøren skal legge til rette for at Forsvarsbygg kan gjennomføre slik kontroll.

26 NATO-arbeider (gjelder kun der dette er uttrykkelig presisert)

I henhold til gjeldende regler kan kun firmaer fra NATO-land være entreprenør/leverandør, herunder også underentreprenør/-produsent. Forbudet gjelder også leverandører av materialer og utstyr.

Entreprenørens bruk av firma/personer/materialer mv i strid med nevnte bestemmelse, regnes alltid som vesentlig mislighold i henhold til NS 8405 punkt 39. Dette er en presisering av NS 8405 punkt 39.

27 Mislighold – konsekvens for senere konkurranser (tillegg til NS 8405)

Brudd på pliktene i denne kontrakten vil kunne bli nedtegnet og få betydning i senere konkurranser, enten i kvalifikasjons- eller tildelingsomgangen.

28 Tvister (NS 8405 punkt 43)

28.1 Foreløpig oppmannsavgjørelse (NS 8405 punkt 43.2)

Bestemmelsen får kun anvendelse dersom begge parter i hvert enkelt tilfelle er enige om å forelegge tvisten for en oppmann.

28.2 Tvisteløsning ved tvister der kravet er under 100 G (NS 8405 punkt 43.3)

For kontrakter der anleggsstedet er i utlandet, avtales Oslo som verneting.

Tvister behandles alltid etter norske prosessuelle og materielle regler.

28.3 Tvisteløsning ved tvister der kravet er over 100 G (NS 8405 punkt 43.4)

NS 8405 punkt 43.3 med endringer som i punkt 28.2 i dette dokumentet, gjelder også i dette tilfellet.

SPEIELLE KONTRAKTSBESTEMMELSER

1 Spesielle kontraksbestemmelser for miljø

Materialer og utslippskrav

Entreprenøren forplikter seg til å benytte de materialer og utslippsfaktorer som oppgis i tilbudet under gjennomføring av oppdraget. Andre materialer som introduseres i løpet av kontraksperioden skal ikke medføre et dårligere resultat enn det som ble oppnådd i evalueringen.

Dersom endring av materialer kunne ha påvirket evalueringen, skal entreprenøren søke byggherren om unntak. Entreprenøren kan søke unntak ved uforutsette hindringer utenfor entreprenørens kontroll som entreprenøren ikke med rimelighet kunne ventes å ha tatt i betraktning på tilbudstidspunktet eller unngå eller overvinne følgene av. Det må dokumenteres at tilsvarende erstatning ikke er å oppdrive. Unntak skal skriftlig forhåndsgodkjennes av byggherren.

Rapportering og kontroll

Entreprenøren skal til enhver tid kunne fremlegge dokumentasjon på materialvalg og utslippsfaktorer som er evaluert. Byggherren kan foreta stikkprøvekontroller av hvilke materialer som blir benyttet.

Sanksjoner

Dagmulkt for avvik på avtalte materialer og utslippsfaktorer utgjør NOK 150.000 ekskl. mva per brudd. Dagmulkten påløper inntil retting er utført. Dersom retting medfører økte totale klimagassutslipp skal ikke forholdet rettes. Samlet dagmulksansvar etter denne bestemmelsen er begrenset til 10% av kontraktssummen, maksimalt NOK 1.000.000. Dagmulkten skal betales i tillegg til eventuell dagmulkt etter andre bestemmelser.

Dersom entreprenøren oppnår økonomisk besparelse som følge av å ikke ha overholdt miljøkrav, kan byggherre kreve prisavslag. Prisavslag kommer i tillegg til dagmulkt.

Øvrige miljøkrav

All overskuddsmasse er entreprenørens ansvar og skal håndteres i henhold til gjeldende miljøkrav. Asfalt fra fresing leveres asfaltverk for gjenbruk.

Utslipp fra produksjon og legging av asfalt skal reduseres. Den maksimale produksjonstemperaturen ved legging av lavtemperaturasfalt skal ikke overstige 120 grader C. Ved bruk av polymermodifiserte bindemidler, som øker levetiden tillates produksjonstemperatur opp til 155 grader C. leverandør kan fravike temperaturrensene dersom det kan dokumenteres at hele løsningen totalt sett vil gi lavere klimagassutslipp enn ved å velge produkter ut fra disse kravene.

Det skal benyttes minimum 30 % gjenrukte masser i dette prosjektet. Dokumentasjonskrav;

- Leverandøren skal levere en teknisk rapport og asfaltresepter som viser asfaltblanding. Leggeteknikker og maks temperaturer som kreves av disse teknikkene skal beskrives.
- Som dokumentasjon på at asfalten er produsert med lavtemperaturteknikk skal utskrift av temperaturlogg fra automatisk temperaturregistrering i asfaltproduksjonen leveres, samtidig som asfalten leveres eller senest to uker etter dette.
- Dersom det er aktuelt; Dokumentasjon på at fravik fra temperaturrensene gir lavere klimagassutslipp.

VEDLEGG

1 Mal for avtaledokument

2 Garantierklæring

3 Garantierklæring - forskudd

4 Forsikringsattest - tingsforsikring

5 Forsikringsattest - ansvarsforsikring

6 Skjema for varsling og endringer

AVTALEDOKUMENT - ENTREPRISEOPPDRAG ETTER NS 8405

Prosjektets navn:	Asfaltering Rødsveien og Fagerfjellvegen
Adresse:	Rødsmoen, Åmot
Prosjektnr:	101126
Arkivnr konkurranse:	2024/4365
Arkivnr kontrakt:	2024/xxxx

1. PARTENE OG DERES REPRESENTANTER

Oppdragsgiver		
Navn:	Organisasjonsnr:	
Staten v/Forsvarsdepartementet v/Forsvarsbygg	975 950 662	
Adresse: Post oks 405, Sentrum, 0103 OSLO		
Representant:	Tlf:	E-post:
Helge Indset	90885433	helge.harald.indset@forsvarsbygg.no

Entreprenør		
Navn:	Organisasjonsnr:	
Adresse:		
Representant:	Tlf:	E-post:

2. KONTRAKTSDOKUMENTER. TOLKNINGSREGLER

Følgende dokumenter inngår som en del av denne kontrakten:

1. Dette avtaledokumentet
2. Referater og annet materiale fra forhandlinger og oppklarende drøftelser, som er godkjent av begge parter
3. Entreprenørens tilbud
4. Referat fra befaring/konferanse

5. Forsvarsbyggs konkurransegrunnlag
  - 5.1 Beskrivelser og mengdefortegnelser
  - 5.2 Øvrige deler
6. NS 8405 Norsk bygge- og anleggskontrakt, 2. utgave 2008

Ved motstrid gjelder dokumentene i ovennevnte rekkefølge. Dersom dette ikke løser motstridssituasjonen, skal spesielle bestemmelser gjelde foran generelle.

3. OM OPPDRAGET

Asfaltering – se Del III med vedlegg.
----

4. HONORAR

Kontraksarbeidet skal leveres for:

Tilbudssum:	NOK		ekskl. mva
L Ev. korreksjon +/-	NOK		ekskl. mva
L Ev. korreksjon +/-	NOK		ekskl. mva
Sum	NOK		ekskl. mva
Merverdiavgift	NOK		
Kontraktssum	NOK		inkl. mva
Skriver kroner			

5. TIDSFRISTER

Det er avtalt følgende bindende tidsfrister:

Beskrivelse av aktivitet / milepæl:	Frist:	Dagmulkt?
Fremleggelse av fremdriftsplan	To uker etter kontraktsinngåelse	Ja
Igangsetting på anleggsplass	1ht godkjent fremdriftsplan	Ja
Levering av dokumentasjon	En uke før overtakelse	Ja
Overtakelse av kontraksarbeidet	11.10.2024	Ja

6. OPSJONER

Oppdragsgiver har rett, men ingen plikt, til å bestille følgende tilleggssytelser fra entreprenøren:

Beskrivelse av opsjonen	Frist for bestilling	Pris
Opsjon 1; Reasfaltering Rødsvegen – Kjølseterbrua, ca. 18.200 m ²	15.9.2024	
Opsjon 2; Reasfaltering av utvidelse av Rødsveien mot Rød, ca. 3000 m ²	15.9.2024	
Opsjon 3; Asfaltering av adkomst til kortholdsbane, ca. 2300 m ²	15.9.2024	
Opsjon 4; Asfaltering av vegger og plasser på Camp Rødsmoen, ca. 9300 m ²	15.9.2024	
Opsjon 5; Asfaltering mot kjøkken og spisetelt på Camp Rødsmoen, ca. 1100 m ²	15.9.2024	
Opsjon 6; Asfaltering av adkomstveg til Camp Construction, ca. 4300 m ²	15.9.2024	

Bestilling av opsjon skal formaliseres i egen avtale. Skjema for "Endringsavtale" kan benyttes.

7. FORSIKRING

For oppdraget gjelder følgende forsikringer:

Tingsforsikring:

Forsikringsselskap:

_____

Polisenummer:

_____

Ansvarsforsikring:

Forsikringsselskap:

_____

Polisenummer:

_____

8. SIGNATURER

Avtalen skal signeres elektronisk. Signatur vil fremkomme av egen signaturfil opprettet i Mercellportalen.

Avtaler over kr 100.000 ekskl. mva. skal signeres av både fagteknisk og merkantilt ansvarlig hos Forsvarsbygg, og er først gyldig inngått når begge signaturer foreligger. Forsvarsbygg ved direktør Forsvarsbygg eller direktør anskaffelser kan ensidig godkjenne avtalen ved manglende signatur.

Entreprenøren skal uten ugrunnet opphold varsle Forsvarsbygg etter at han blir eller burde ha blitt oppmerksom på at ikke begge ansvarlige hos Forsvarsbygg har signert. Varselet sendes til anskaffelser@forsvarsbygg.no.

GARANTIERKLÆRING

Garantinummer:

Garantisten		Entreprenøren	
Navn:	Org.nr:	Navn:	Org.nr:
Adresse:	Tlf:	Adresse:	Tlf:

Garantisten stiller seg herved overfor byggherren - Forsvarsbygg - som selvskyldnerkausjonist for de kontraktsforpliktelser entreprenøren har iht. kontrakt:

Kontraksnummer: _____

Kontrakten gjelder: _____

Garantien gjelder for entreprenørens kontraktsforpliktelser, herunder morarenter og inndrivelsesomkostninger ved mislighold i utførelsestiden og i reklamasjonstiden. Garantien i utførelsestiden gjelder også entreprenørens ansvar for forsinket fullføring.

Garantien begrenses til

NOK _____, som utgjør 10 % av kontraktssummen, for forhold som påberopes overfor entreprenøren senest ved overtakelsen av kontraktsarbeidet.

Garantien reduseres deretter til

NOK _____, som utgjør 3 % av kontraktssummen, for forhold som påberopes overfor entreprenøren i de tre første årene av reklamasjonsperioden.

Garantien i utførelsestiden og i reklamasjonstiden kan samlet ikke gjøres gjeldende for mer enn 10 % av kontraktssummen. I reklamasjonstiden kan garantien samlet ikke gjøres gjeldende for mer enn 3 % av kontraktssummen.

Garantien gjelder i tre år fra overtakelse og under enhver omstendighet inntil krav som byggherren har mot entreprenøren, og som er fremsatt mot ham innen tre år fra overtakelse, er oppfylt. For det tilfelle at det har funnet sted delovertakelser, regnes de tre årene fra siste overtakelsesforretning.

Garantisten skal alltid varsles dersom kontrakten mellom byggherren og entreprenøren heves.

Tvister vedrørende denne garanti behandles ved rettergang for de ordinære domstoler.

_____, den _____ 20____

_____
Garantistens underskrift

GARANTIERKLÆRING FOR FORSKUDD

Garantinummer:

Garantisten		Entreprenøren	
Navn:	Org.nr:	Navn:	Org.nr:
Adresse:	Tlf:	Adresse:	Tlf:

Garantisten stiller seg herved overfor byggherren - Forsvarsbygg - som selvskyldnerkausjonist for de kontraktsforpliktelser entreprenøren har iht. kontrakt:

Kontraksnummer: _____

Kontrakten gjelder: _____

Denne garanti er gyldig inntil Forsvarsbygg har gitt skriftlig melding om at det er gjort opp for forskuddsbeløpet.

_____, den _____ 20__

_____
Garantistens underskrift

FORSIKRINGSATTEST – TINGSFORSIKRING

Tingsforsikring i overensstemmelse med NS 8405 punkt 10.1.

Undertegnede forsikringsselskap bekrefter herved at tingskadeforsikring er tegnet i overensstemmelse med NS 8405 punkt 10.1 og med nedenfor angitte polisenummer, forsikringssted, forsikringssum, forsikringstid og forsikringsvilkår.

Forsikringsselskapet kan i forsikringstiden bli fri sitt ansvar etter denne forsikringsattest

1. ved å varsle Forsvarsbygg minimum 30 dager før opphør av forsikringsdekningen dersom den sies opp eller av annen grunn faller bort.
2. ved at Forsvarsbygg mottar en tilsvarende og tilfredsstillende forsikringsattest som den foreliggende fra det forsikringsselskap som overtar forsikringsdekningen.

Forsikringstaker:

Navn: _____

Adresse: _____

Organisasjonsnr: _____

Medforsikret: Forsvarsbygg

Forsikringsbevis nr: _____

Forsikringssted: _____

Prosjektnummer og navn: _____

Byggets adresse: _____

Forsikringssum: _____

Forsikringen er dekket på 1. risikovilkår. Forsikringsgiver påtar seg ikke risikoen for at forsikringssummen er dekkende.

Forsikringstid: Forsikringen gjelder inntil alle arbeider vedrørende hele bygget, anlegget og/eller prosjektet er overtatt av byggherren.

Forsikringen omfatter: Det som til enhver tid er utført av kontraktsarbeidet.
Materialer byggherren har betalt forskudd for.
Materialer byggherren har overgitt i entreprenørens besittelse.

Forsikringens dekningsfelt:

Forsikringen er dekket etter følgende vilkår _____
(f.eks. Forsikringsselskap NN`s Prosjektforsikringsvilkår av 2009), som inneholder følgende generelle unntak:

1. Skade som direkte eller indirekte har sammenheng med krig, opprør eller alvorlige forstyrrelser av den offentlige orden.
2. Atomskade - uansett årsak - fra atomsubstans, dog ikke skade forårsaket av radioisotoper som i henhold til lov er tillatt brukt.
3. Skade som skyldes setning i grunn eller svikt i fundament.

4. Skade ved svinn, underslag, og tyveri uten innbrudd.

Overfor Forsvarsbygg som medforsikret vil ikke andre unntak fra forsikringsdekning enn de som uttrykkelig fremgår av denne forsikringsattest bli gjort gjeldende.

Sted/dato

Forsikringsselskap

Underskrift

FORSIKRINGSATTEST - ANSVARFORSIKRING

Undertegnede forsikringsselskap bekrefter herved at ansvarsforsikring er tegnet i overensstemmelse med NS 8405 punkt 10.2 og de nedenfor angitte krav.

Forsikringsselskapet kan i forsikringstiden bli fri sitt ansvar etter denne forsikringsattest

1. ved å varsle Forsvarsbygg minimum 30 dager før opphør av forsikringsdekningen dersom den sies opp eller av annen grunn faller bort.
2. ved at Forsvarsbygg mottar en tilsvarende og tilfredsstillende forsikringsattest som den foreliggende fra det forsikringsselskap som overtar forsikringsdekningen.

Forsikringstaker

Forsikringsselskapet bekrefter at _____ (entreprenøren) har tegnet ansvarsforsikring.

Forsikringspolise nr. _____

Forsikringssum

Forsikringssummen utgjør minst 150 G per skadetilfelle.

Forsikringstid

Forsikringen gjelder inntil alt kontraktsarbeid, herunder reklamasjonsarbeid, er utført.

Forsikringens omfang

Det er inngått kontrakt mellom Forsvarsbygg og entreprenøren om utførelse av følgende entrepriser:

_____

Prosjekt nr: _____

Adresse: _____

Forsikringen dekker erstatningsansvar for skade som entreprenøren og dennes underentreprenører kan påføre byggherrens eller tredjemanns person og ting i forbindelse med utførelsen av kontraktsarbeidet.

Forbehold

Forsikringsselskapet bekrefter herved at forsikringsavtalen ikke inneholder bestemmelser som:

- reduserer byggherrens rett til å kreve forsikringsoppgjør direkte fra selskapet, eller
- kan redusere byggherrens krav på grunn av sikredes forhold **etter** at forsikringstilfellet er inntrådt, eller
- reduserer skadelidtes rettigheter overfor forsikringsselskapet i forhold til det som følger av forsikringsavtalelovens deklarasjonens bestemmelser.

_____
Sted/dato

_____
Forsikringsselskap

_____
Underskrift

Skjemaer til bruk ved varsling og endringer:

- **Entreprenørens skjema**
- **Endringsforespørsel**
- **Endringsavtale**
- **Byggherrens endringsordre**
- **Byggherrens svar**

FORSVARSBYGG

Entreprenørens skjema (NS 8405)

Prosjekt: [ ]

Kontrakt: [ ]

Varsel/kravnr: [ ]

Entreprenør: [ ]

Arkivreferanse: [ ]

Revisjonsnr: [ ]

Veiledning i bruk av skjemaet:

Entreprenøren (E) oppfordres til å lese all veiledningstekst i skjemaet, samt de aktuelle bestemmelser i standarden, før skjemaet benyttes.

Skjemaet pkt. 1 brukes når E vil varsle om at han krever utstedt endringsordre eller varsle om medvirkningssvikt fra byggherren (BH), se nærmere i veiledningen til skjemaet pkt. 1. Dersom BH har utstedt en endringsordre, skal skjemaet pkt. 1 ikke benyttes.

Derimot benyttes pkt. 2 og 3 i alle de tre ovennevnte situasjonene dersom E skal varsle/kreve vederlagsjustering eller fristforlengelse, eller svare på BHs svar knyttet til disse situasjonene. Se nærmere i veiledningen til skjemaets pkt. 2 og 3.

Det er ulike tidspunkt for når fristene for fremsettelse av varsel/krav/svar begynner å løpe etter NS 8405. Det vil si at E kan ha behov for å benytte skjemaet flere ganger for samme forhold. I så fall brukes et nytt skjema hver gang påført varsel/kravnummer til det opprinnelige varselet/kravet/svaret, samt nytt revisjonsnummer.

Skjemaet benyttes ikke ved avvik som skyldes E selv, eller hvor E foreslår alternative løsninger.

Er det tidligere korrespondanse knyttet til dette varselet?

Nei Ja:

Byggherrens endringsordre nr.: [ ]

Byggherrens endringsordre i byggemøtereferat nr. [ ] pkt. [ ]

Byggherrens svar nr.: [ ]

Annet, spesifiser: [ ]

1. Varsel med beskrivelse av situasjonen

Dette punktet fylles ut når E vil varsle om enten:

- at han krever utstedt endringsordre som følge av instruks, tegninger og beskrivelser, jfr. NS 8405 pkt. 23.2. E fyller ut alt. A, eller
- svikt ved BHs medvirkning etter NS 8405 pkt. 21.1, som for eksempel feil eller forsinkelse ved tegninger og beskrivelser. E fyller ut alt. B.

Alt A. Krav om utstedelse av endringsordre, jfr. NS 8405 pkt. 23.2

Entreprenøren anser at følgende pålagte yttelse(r) ikke er en del av hans plikter etter kontrakten:

[ ]

Eventuelle vedlegg:

1. [ ]
2. [ ]

Alt B. Varsel om byggherrens medvirkningssvikt, jfr. NS 8405 pkt. 21.1

Entreprenørens beskrivelse av medvirkningssvikten:

[ ]

Eventuelle vedlegg:

1. [ ]
2. [ ]

2. Konsekvensvarsel/krav

Dette punktet fylles ut når E vil fremme varsel/krav om vederlagsjustering eller fristforlengelse som følge av:

- endringsordre fra BH
- forhold nevnt i skjemaets punkt 1
- force majeure, jfr. NS 8405 pkt. 24.3 (kun fristforlengelse)

Varsel om vederlagsjustering fremmes iht. NS 8405 pkt. 25.3, 25.7.3 og 25.8.1. Spesifiserte krav (tallfestet) fremmes iht. NS 8405 pkt. 25.4.

Varsel om fristforlengelse fremmes iht. NS 8405 pkt. 24.4. Spesifiserte krav fremmes iht. NS 8405 pkt. 24.6, og det skal fremgå hvilken eksakt dato fristen kreves forlenget til.

Vederlagsjustering, jfr. NS 8405 pkt. 25

Det fremsettes følgende varsel/krav om vederlagsjustering:

■

Begrunnelse for varsel/kravet:

■

Eventuelle vedlegg:

1. ■
2. ■

Fristforlengelse, jfr. NS 8405 pkt. 24.4 og 24.6

Det fremsettes følgende varsel/krav om fristforlengelse:

■

Begrunnelse for varsel/kravet (begrunnelsen skal angi hvilken frist varselet/kravet knytter seg til):

■

Eventuelle vedlegg:

1. ■
2. ■

3. Entreprenørens svar

Dette punktet fylles ut når E vil svare på varsel/krav/svar fra BH. E må svare dersom han:

- vil påberope at BHs varsel/krav/svar er for sent fremsatt (NS 8405 pkt. 8)
- har innsigelser mot BHs varsel/krav om fristforlengelse eller varsel om justering av enhetspriser (NS 8405 pkt. 24.7 og 25.7.3)

Entreprenørens svar:

■

Eventuelle vedlegg:

1. ■
2. ■

Signatur

Dato: ■

_____(signatur)

Navn: ■

Rolle: ■

Kopi til:

■

FORSVARSBYGG

Endringsforespørsel (NS 8405)

Prosjekt:

Kontrakt:

Endringsforespørsel nr.:

Entreprenør:

Arkivreferanse.:

Revisjonsnr.:

Denne endringsforespørselen gjelder ikke som bestilling

Veiledning i bruk av skjemaet:

Skjemaet benyttes når byggherren (BH) ønsker å be om et tilbud fra entreprenøren (E) for utførelse av endringsarbeider. Oversendelse av dette skjemaet gjelder ikke som bestilling. Ønsker BH å bestille arbeidene, skal skjema «Byggherrens endringsordre» normalt benyttes.

Når E mottar en slik forespørsel, skal han iht. NS 8405 pkt. 25.8.3 utarbeide et spesifisert tilbud på utførelse av endringsarbeidene.

Er det tidligere korrespondanse knyttet til denne forespørselen?

- Nei
 Ja, spesifiser:

Endringsforespørsel

Bakgrunnen for endringsforespørselen:

Beskrivelse av endringen:

Eventuelle vedlegg/webhotell el. hvor endringen er nærmere beskrevet. Husk nøyaktig angivelse av tegningsnr., rev.nr. og rev.dato:

1.
2.

Byggherrens eventuelle syn på vederlagsjustering og fristforlengelse:

Eventuelle vedlegg/ webhotell el. hvor byggherrens syn fremkommer:

1.
2.

Entreprenøren skal utarbeide et tilbud som inneholder alle konsekvenser for vederlag og fremdrift. Tilbudet ønskes oversendt innen , med kopi til .

Signatur

Dato:

_____
(signatur)

Navn:

Firma/rolle:

Kopi til:

FORSVARSBYGG

Endringsavtale (NS 8405)

Prosjekt: [ ]	Kontrakt: [ ]	<u>Endringsavtalenr.:</u> [ ]
Entreprenør: [ ]	<u>Arkivreferanse:</u> [ ]	

Veiledning i bruk av skjemaet:

Skjemaet benyttes når byggherren (BH) og entreprenøren (E) er enige om hvilket arbeid som skal utføres, samt alle konsekvenser for vederlag og fremdrift.

Er det tidligere korrespondanse som leder frem til denne endringsavtalen?

- Nei Ja:
- Tilhørende endringsordre nr.: [ ]
  - Tilhørende endringsforespørsel nr.: [ ]
  - Tilhørende varsel/krav fra entreprenøren (entreprenørens skjema) nr.: [ ]
  - Annet, spesifiser: [ ]

Partene er enige om at følgende endringer skal utføres, samt alle konsekvenser for vederlag og fremdrift:

Beskrivelse av endringen:

[ ]

Eventuelle vedlegg/webhotell el. hvor endringen er nærmere beskrevet. Husk nøyaktig angivelse av tegningsnr., rev.nr. og rev.dato:

1. [ ]
2. [ ]

Vederlagsjustering

Med mindre annet fremgår uttrykkelig av avtalen utføres endringene til en fastpris inkl. lønns- og prisstigning, men eks mva på kr:

[ ]

Eventuelle vedlegg/ webhotell el.

1. [ ]
2. [ ]

Fristforlengelse

Med mindre punktet er fylt ut anses endringene å være uten fremdriftskonsekvens. Angi eksakt dato fristen forlenges til:

[ ]

Eventuelle vedlegg/ webhotell el.

1. [ ]
2. [ ]

Signatur

Denne avtalen med vedlegg er utferdiget i to eksemplarer hvorav partene beholder hvert sitt.

Dato: [ ]

Dato: [ ]

_____(signatur)

_____(signatur)

Navn: [ ]
Firma/rolle: [ ]

Navn: [ ]
Firma/rolle: [ ]

Kopi til:

[ ]

FORSVARSBYGG

Byggherrens endringsordre (NS 8405)

Prosjekt: [redacted]

Kontrakt: [redacted]

Endringsordrenr.: [redacted]

Entreprenør: [redacted]

Arkivreferanse.: [redacted]

Revisjonsnr.: [redacted]

Denne endringsordren gjelder som bestilling

Veiledning i bruk av skjemaet:

Skjemaet benyttes når byggherren (BH) vil pålegge en endring jfr. NS 8405 pkt. 22.1 til 22.3.

Når entreprenøren (E) mottar denne endringsordren, blir han forpliktet til å utføre endringsarbeidet. Dersom E mener å ha krav på vederlagsjustering eller fristforlengelse pga. endringsordren må han varsle om dette, samt spesifisere kravet, iht. NS 8405 pkt. 24 og 25. Es varsel/krav fylles inn i «Entreprenørens skjema».

Er det tidligere korrespondanse knyttet til denne endringsordren?

Nei

Ja:

Tilhørende endringsforespørsel nr.: [redacted]

Tilhørende varsel/krav fra entreprenøren (entreprenørens skjema) nr.: [redacted]

Annet, spesifiser: [redacted]

Endringsordre

Beskrivelse av endringen:

[redacted]

Eventuelle vedlegg/webhotell el. hvor endringen er nærmere beskrevet. Husk nøyaktig angivelse av tegningsnr., rev.nr. og rev.dato:

1. [redacted]
2. [redacted]

Byggherrens eventuelle syn på vederlagsjustering og fristforlengelse:

[redacted]

Eventuelle vedlegg/webhotell el. hvor byggherrens syn fremkommer:

1. [redacted]
2. [redacted]

Signatur

Dato: [redacted]

(signatur)

Navn:

Firma/rolle: [redacted]

Kopi til:

[redacted]

 FORSVARSBYGG	Byggherrens svar (NS 8405)	
Prosjekt: <input type="text"/>	Kontrakt: <input type="text"/>	Arkivreferanse: <input type="text"/>
Entreprenør: <input type="text"/>	Referanse til entreprenørens skjema - varsel/kravn.: <input type="text"/>	

Veiledning i bruk av skjemaet:

Skjemaet benyttes når byggherren (BH) vil svare på mottatt skjema fra entreprenøren (E). BH må svare dersom han:

- Vil påberope at Es varsel/krav/svar er for sent fremsatt
- Er uenig i Es krav om utstedelse av endringsordre
- Har innsigelser mot Es varsel/krav om vederlagsjustering eller fristforlengelse

Er det annen tidligere korrespondanse knyttet til dette varselet?

- Nei
 Ja, spesifiser:

Byggherrens svar

- BH mener at Es varsel/krav/svar er for sent fremsatt, jfr. NS 8405 pkt. 8. Eventuell begrunnelse kan angis her:
- BH er helt eller delvis uenig i Es krav om utstedelse av endringsordre, jfr. NS 8405 pkt. 23.3. Angi begrunnelse her:
- BH har følgende innsigelser til varsel/krav om vederlagsjustering, jfr. NS 8405 pkt. 25.5, 25.7.3 og 25.8.2:
- BH har følgende innsigelser til varsel/krav om fristforlengelse, jfr. NS 8405 pkt. 24.7:
- Annet, spesifiser:

Eventuelle vedlegg:

1.
2.

Signatur

Dato:

_____
(signatur)

Navn:
Firma/rolle:

Kopi til: